

Muistio

Outokumpu, Hautalammen kaivosalueen ak
Projektipäällikkö Heinilä Maritta

Paikka	Joensuun virastotalo / Teams	
Päiväys	13.12.2023	Aika 10.30–12.30
Paikalla	Juha-Pekka Vartiainen	P-Karjalan ELY-keskus, pj.
	Mari Heikkinen	P-Karjalan ELY-keskus
	Ari Heiskanen	P-Karjalan ELY-keskus
	Kukka-Maaria Hamunen	P-Karjalan ELY-keskus
	Saara Heräjärvi	P-Karjalan ELY-keskus
	Minna Kukkonen	P-Karjalan ELY-keskus
	Henri Heikura	P-Savon ELY-keskus
	Jukka Nykänen	P-Karjalan maakuntaliitto
	Mikko Westman	P-Karjalan al. vastuumuseo
	Jarkko Karvonen	Outokummun kaupunki
	Jukka Ropponen	Outokummun kaupunki
	Janne Korpela	Outokummun kaupunki
	Maritta Heinilä	Sweco Finland Oy, muistio
	Veli-Pekka Väänänen	Sweco Finland Oy
	Pasi Vierimaa	Sweco Finland Oy
Kopio	Ninni Rissanen	P-Karjalan ELY-keskus

Outokumpu, Hautalammen kaivosalueen asemakaava Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu

1 Kokouksen avaus, järjestäytyminen

Puheenjohtajana toimi Juha-Pekka Vartiainen (ELY) ja muistion kirjoittajana Maritta Heinilä (Sweco).

Kokouksen osanottajat esittelivät itsensä.

2 Hankkeen esittely

Jarkko Karvonen (Outokumpu) kävi läpi hankkeen taustoja:

- FinnCobalt Oy on tehnyt kaavoitushakemuksen, jonka mukaan vanha kuparikaivosalue on tarkoitus ottaa käyttöön. Hautalammen koboltti-nikkelikuparimalmion tavoitteena on tuottaa varsinkin sähköistyvän autoteollisuuden akkujen kemikaaleja. Alueella on voimassa 277 ha laajuinen kaivospiiri, koko kaivosalue n. 300 ha. Tarkoituksena on kaivaa koko mineraalialueelta. Alue sijaitsee lähellä kaupungin keskustaa.
- Hanketta koskien on laadittu YVA (Envineer Oy), joka valmistui toukokuussa 2022. YVA-aineistoja on täydennetty maaliskuussa 2023. Huhtikuussa 2023 pidettiin YVA:a koskeva yleisötilaisuus kaupungintalolla. Yhteysviranomaisen perusteltu päätös saatiin heinäkuussa 2023.

- Kaivostoiminnan mahdollistamisen kannalta alueen yleispiirteisten kaavojen tilanne on selkeä. Alueelle on päätetty käynnistää asemakaavan laadinta, kaavan laatija on kilpailutettu ja valittu Sweco Finland Oy.
- Aiemmalla kaivoksella on ollut merkittävä rooli Outokummun kaupungin syntyyn ja koko Suomen kannalta: suurin osa Suomen sotakorvauksista on maksettu aiemman kaivoksen kuparilla.

Pasi Vierimaan (Sweco) mukaan hankkeen OAS on laadittu ja siitä on saatu palaute. Palaute aiheuttaa osittain tarvetta OAS:n tarkistukselle. Lisäksi on laadittu alustava kaavaluonnos, jota käsitellään käynnissä olevassa neuvottelussa.

Jukka Ropponen (Outokumpu) kertoi, että Hautalammin alueella on jo kaivoslupa. Kaivosalueelle on suunniteltu rakennuksia yli 10 000 kem. Näiden rakennusten luvittaminen tarvitsee asemakaavan Outokummun keskusalueen läheisyydessä. Myös mahdolliset muutokset kaivosalueen rajauksissa tarvitsevat tulevaisuudessa kuntakaavan.

Ympäristölupahakemus ollaan jättämässä maaliskuun 2024 loppuun mennessä. Maanalaiseen kaivostoimintaan on olemassa ympäristölupa, mutta siinä ei ole osoitettu rikastamatoimintaa tai jätealueita eikä kaivosalueen ottomäärät ole riittäviä. Tästä syystä suunnitellun kaivostoiminnan aloitus ei ole mahdollista ilman uutta ympäristölupaa.

Asemakaavoituksella on tarkoitus mahdollistaa suunniteltu kaivoksen käyttöalueen laajennus, samalla myös alueen hyväksyttävyyttä on mahdollisuus parantaa.

3 OAS:sta saatu palaute ja toimet sen pohjalta

Vierimaa esitteli OAS:sta saadun palautteen ja siihen laaditut vastineet. Saadun palautteen perusteella jatkotyössä tehdään seuraavaa:

- Moottorikelkkareille osoitetaan uusi linjaus asemakaavassa niiltä osin kuin se sijoittuu kaava-alueelle.
- Keretin kaivostorni on tarkoitus suojella asemakaavassa. Museoviraston kanssa järjestetään työneuvottelu, johon otetaan myös ELY mukaan, sillä ELY:lle kuuluu rakennussuojelulain mukaisesta kohteesta lausuminen. Myös alueellinen museo toivoi mukaan neuvotteluun.
- Vaikutusarviointia kohden on esitetty huomioitavia näkökulmia.
- Pöly, melu ja värinä tulee huomioida.
- Maanvajoamisriski tulee huomioida. YVA-selostuksen mukaan maanvajoamisriski ei ulotu kaivospiiriin/kaava-alueen ulkopuolelle. Keretin kaivostorni näyttäisi sijoittuvan painuma-alueen ulkopuolelle.
- Veturitallin historia selvitetään kaavatyön yhteydessä. Tarjouspyyntö kaupungilta lähtee 14.12.2023. Kaivostomuseolta löytyi toiminnasta muutama rivi historiaa, vanhoja piirustuksia ei löytynyt.
- Asemakaavan vaikutuksia Keretin kaivostorniin, veturitalliin sekä RKY-alueeseen (Raivionmäki ja Vanha kaivosalue) arvioidaan kaavahankkeen aikana.
- Perustellussa päätelmässä esiin tuodut puutteet pyritään huomioimaan asemakaavassa soveltuvien osien.
- YVA: kaivostoiminta lisää liikennettä Kuusjärventielle noin 4,5 %. Raskas liikenne kasvaa noin 6,3 %. Tämänhetkisen tiedon perusteella Kuusjärventien liittymän parantaminen ei ole tarpeen, mutta asiaa arvioidaan kaavaselostuksessa.
- Tämänhetkisen tiedon mukaan räjähdysaineet tullaan varastoimaan pääasiassa maan alla. Määräyksiin kiinnitetään tarvittaessa huomiota kaavasunnittelussa, esim. yleismääräyksenä tai osa-aluevarauksena.
- MRA 25 § 3. momentin mukaan asemakaavaselostuksessa on esitettävä selvitys kaavan suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT), jos alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Hautalammin alueella on voimassa oikeusvaikutteinen

yleiskaava, jossa kaivosalue on osoitettu. Kaivosalue on osoitettu myös maakuntakaavassa. VAT:a ei erikseen huomioida asemakaavassa, ellei se jollakin osa-alueella koeta tarpeelliseksi. Kaavaselostuksessa kuvataan kuitenkin hankealueen rakennusperintö sekä selvitetään soveltuvin osin asemakaavan vaikutukset suunnittelu- ja lähialueiden kulttuuriympäristöön.

- OAS:ssa esitettyjen tavoitteiden mukaan Hautalammen kaivoshanke edistäisi Keretin vanhan kaivoksen toiminnan jälkeisten vaikutusten ja päästöjen hallintaa. ELY-keskuksen mukaan (perusteltu päätelmä annettu 18.7.2023) tälle väitteelle ei löydy riittäviä perusteluja. Puutteellisten selvitysten takia hankkeen ympäristövaikutuksista ei voida sanoa ovatko ne positiivisia vai negatiivisia. OAS:n sanamuotoa tarkennetaan tältä osin.
- OAS:n kuvauksessa suunnittelualue sijaitsee 2 km Outokummun keskustasta, mutta todellisuudessa kaivospiirin rajalle on ydinkeskustasta alle 800 m ja lähimmästä asutuksesta vain alle 200 m. OAS:ia tarkennetaan tältä osin.
- Selvitykset täydentyvät lepakoiden ja viitasammakoiden osalta kaavahankkeen aikana. Selvitysten tulokset huomioidaan kaavassa tarvittaessa soveltuvin osin.
- Lepakot: saatu tarkentava kannanotto (Hautalammen kaivosalueen lepakot. FinnCobalt Oy / Envineer Oy, 1.12.2023):
  - ”Lepakoita kartoitettiin Hautalammen kaivosalueella vuonna 2021. Kartoituksissa havaittiin yksi saalistava pohjanlepakko, muita havaintoja ei tehty. Tyypillisiä lepakoiden käyttämiä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat esimerkiksi puunkolot, rakennukset ja maanalaiset piilopaikat. Vuoden 2021 kartoituksen havaintojen perusteella voidaan arvioida, että lepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueet sijaitsevat kaivosalueen ulkopuolella. Vuonna 2023 Hautalammen kaivoksen hankealueella sijaitsevia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja on kartoitettu karttatarkastelun sekä yhtiön suorittamien maastokäyntien perusteella. Hautalammen kaivosalueella lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikaksi mahdollisesti soveltuva alue on Keretin torni, muita soveltuvia alueita kuten hylättyjä rakennuksia, onkaloita, luolia tai kellareita ei alueella sijaitse. Keretin torni tulee säilymään alueella kaivostoiminnan myötä. Vuoden 2021 kartoituksen aikana ei tehty havaintoja lisääntymis- tai levähdyspaikoista, lepakkokartoitus tullaan suorittamaan uudelleen vuonna 2024. Hautalammen kaivoshanke ei aiheuta maankäytöllisiä muutoksia Matovaaran alueeseen.”
- P-K lintutieteellinen yhdistys ry lisätään kaavan osallisiin.
- Asemakaavan vaikutusarvioinnissa hyödynnetään YVA-selostusta myös Natura-alueiden suhteen.
- Joensuun seudun yleiskaavassa alueelle on merkitty vain kaksi mahdollisesti saastunutta maa-alueita, mutta YVA:n mukaan saastuneita alueita on enemmän. Huomioidaan vaikutusarvioinnissa.
- YVA:ssa esitetty louhinta-alue sijoittuu kokonaisuudessaan kaivospiirin sisään.

Lausuntoajan jälkeen, 17.11.2023, pidettiin Outokummun kaupungin, Tukesin, FinnCobalt Oy:n ja Swecon edustajien välinen työpalaveri. Sen perusteella voidaan todeta:

- FinnCobalt voi halutessaan aloittaa kaivoksen käyttöalueen muutosprosessin.
- Suunnittelualueella sijaitsevat toiminnot (golf) pyritään huomioimaan kaavasuunnittelussa asetettujen tavoitteiden ja turvallisuuden näkökulmasta mahdollisuuksien mukaan.
- Tavoitteena golfkentän säilyminen, sisältäen myös pelaajien kulku turvallisesti Keretintien toiselle puolelle sekä uuden varikon rakentaminen, ja nämä pyritään huomioimaan asemakaavassa.

Mari Heikkinen (ELY) kommentoi, että kaivosalueella sijaitseva golfkenttä on väistyvä toiminto.

Ropponen mainitsi, että asemakaavan laadintaa ohjaa Joensuun seudun osayleiskaava. Vartiaisen mukaan yhtenä lähtökohtana suunnittelulle on nykyinen maankäyttö. Tukesin mukaan golfkentän osoittaminen kartalla on mahdollista.

Saara Heräjärvi (ELY) kommentoi, että lepakoiden ja viitasammakoiden osalta selvitystarve on noussut esiin syystä (luontodirektiivin IV mukaisia lajeja). Lepakkokartoitus ei ole ollut kovin kattava. Viitasammakoita on havaittu useammassa lammessa kaava-alueella. Ropposen mukaan lepakoita selvitettiin Outokummun keskusta-alueen osayleiskaavatyön yhteydessä, niitä oli silloin Matovaaran ja vanhan kaivoksen alueella. Ropposen mielestä lisäselvityksiä ei tarvita, sillä kaivosalue on karua, eikä lepakoita todennäköisesti alueelta löydy. Heräjärven mukaan mahdolliseen selvitystarpeeseen voidaan palata myöhemmin.

Heikkisen mukaan YVA-selostuksessa aluetta koskien on käsitteellisiä eroja. Mökkivaara on mukana myös kaivospiirissä. Kaavatyössä käsitteitä (paikannimiä) on syytä avata.

4 Viranomaispuheenvuorot

Pohjois-Karjalan ELY-keskus:

- Keretin torni yksi olennainen asia rakennusperinnön näkökulmasta, kohde on suojeltu. ELY-keskuksen kanta asiaan on annettu.
- Kun taajaman kupeeseen laaditaan kaivoskaava, on olennainen asia yhteensovittaa toiminnot.
- Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT-osioita) ei edellytetä kaavaselostukseen. VAT:it ovat kuitenkin voimassa, eikä niitä voi ohittaa.
- Kaivoslain muuttumisen yhteydessä annettu 5 vuoden siirtymäaika ei edellyttäisi asemakaavoitusta, mutta jatkossa voi esimerkiksi tulla tarve muuttaa kaivospiirin aluetta, toimija voi vaihtua jne. Asemakaava mahdollistaa toimintaa myös 5 vuoden siirtymäajan jälkeen.
- Vesistövaikutukset täydentyvät ympäristöluvan yhteydessä, joten ne eivät ole kaavassa ratkaistava asia. Sysmäjärvi on jo nykytilassa huonossa tilassa. Järven nykytilan kuormittuneisuutta tutkitaan uuden konsulttityönä tehtävän selvityksen avulla. Selvitys valmistuu maaliskuussa 2024. Tämä on syytä huomioida myös kaavatyössä.
- Vesilainmukainen lupa on myös tekeillä, joka tulee huomioida kaavatyössä.
- Kaavassa voidaan hyödyntää YVA-vaiheessa tehtyjä luontoselvityksiä. Viitasammakoiden ja lepakoiden osalta on kuitenkin syytä varautua lisäselvitystarpeisiin. Lepakoiden selvitysaikaa on kesäkausi, viitasammakkoa tulisi selvittää toukokuussa. Viitasammakot ovat suhteellisen hyvin selvitetty jo valmiiksi. Ohjeistus lisäselvitystarpeista annetaan alustavan kaavaluonnoksen perusteella. Selvitysten osalta tarkistetaan, löytyykö tarkempaa tietoa, mitä ei ole YVA:ssa esitetty. Keskustan osayleiskaavassa tehty lepakkoselvitys toimitetaan myös ELY-keskukselle.
- Kaavassa on syytä arvioida ilmastovaikutuksia, YVA:ssa ja perustellussa päätelmässä on kirjattu (hyödynnetään), lisäksi miten kaava vaikuttaa hiilitaseeseen, olisi hyvä avata selostukseen.

Pohjois-Savon ELY-keskus:

- Kaavatyössä ei vaikuta olevan merkittäviä liikenteellisiä vaikutuksia. Kuusjärventien/Savontien/Keretintien liittymäalueella voi liikenneturvallisuuden näkökulmasta olla vaikutuksia. Kaavaselostukseen on hyvä avata, miten Savonkadun alueen toteutuminen voisi vaikuttaa Kuusjärventielle.
- Jyrinmäentien siirtoa ei osoiteta kaavassa. Siirron vaikutukset tulee kuvata kaavaselostuksessa.
  - Ropponen: Jyrinmäentiestä on tehty suunnitelma. Tie siirretään kaivospiirin ulkopuolelle, sillä rikastushiekka-allas sijoittuu nykyisen liittymän kohdalle. Tien liittymälupahakemus Kuusjärventiehen, maantie 504, on lähdössä Pirkanmaan ELY-keskukseen.
- VT9 Kuopio-Joensuu väliltä tehty esiselvitys, jossa hahmotettu uutta linjausta ja liittymiä sijoittuen Ullan kohdalle. Aikajänne suunnittelulle on pitkä.

Keskusteltiin liikenneasioista:

- Tarkoitus, että golfaajat menisivät Keretintien kohdalla yhdestä kohtaa ali ja toisesta kohtaa tasossa.
- Rikastamon sijainti alueella vähentää liikennemäärien syntyä alueelta ulos. Olemassa olevassa ympäristöluvassa ei ole rikastamoita. Mikäli rikastamoita ei tulisi alueelle, on sillä vaikutusta liikennemääriin. Tämä olisi syytä selvittää FinnCobaltin kanssa. Uutta YVA-prosessia ei välttämättä tarvitsisi, jos hanketoimija päättäisi luopua rikastamon sijoittamisesta alueelle.
- Akkukemikaalitehtaan sijoittaminen alueelle on ollut alkuvaiheessa pohdinnassa, mutta siitä on luovuttu vesistövaikutuksista johtuen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto:

- Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu kaivosalue. Maakuntakaavassa on myös mm. Keretin torni ja moottorikelkkareitti. Liiton näkökulmasta suunnitelmalla mennään oikeaan suuntaan. Hyvä, että ympäristövaikutukset pohditaan laajasti.

Museovirasto – ei paikalla

Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo:

- Tyytyväinen OAS-palautteeseen: Keretin kaivostorni suojellaan, Veturitalli selvitetään, työneuvottelu pidetään

Tukes – ei paikalla

5 Alustava kaavaluonnos

Vierimaa esitteli alustavaa kaavaluonnosta:

- Mittakaava 1:2000. Pääkäyttötarkoitukset osoitettu. Koko kaivospiiri EK-merkinnällä, myös alueella sijaitsevat lammet. Kaavan koillisosaan on osoitettu suojaviheraluetta, liittyy voimassa olevaan asemakaavaan (ei jätetä valkoisia aukkoja).
- Pieni pätkä katualuetta (Keretintie) liittyy kaivosalueen voimassa olevaan kaavaan.
- Moottorikelkkareitti näkyy kaavassa niiltä kohdista, missä se osuu kaava-alueelle.
- Yksittäinen rikastushiekka-allas on osoitettu osa-alueena ri. Alue perustuu YVA-vaihtoehtoon nro 2.
- Lisäksi kaavassa on osoitettu prosessivesialtaat pr -osa-alueena (yht. 3 kpl).
- Golfkentän huoltorakennukselle halutaan mahdollistaa lisärakentamista, nykyinen rakennus ja uudisosa yhteensä 200 km².
- Keretin torni on osoitettu srs-merkinnällä.

Kommentit alustavasta kaavaluonnoksesta:

- Rky-alueen rajausta voidaan jättää pois.
- FinnCobalt omistaa EV-alueet.
- Vesialtaat (kuten rikastushiekka-altaat) voivat olla myös patolain mukaisia. Linkittyvät ympäristölupaun. Patoturvallisuusviranomaisen kannanotto tulee ympäristölupaun.
- Golfkentän pysäköinti on huoltoaseman pihassa.
- Vu-1 osa-alueeseen kenties syytä liittää määräyksiä, jotka huomioivat, että kaivostoiminta on pääkäyttötarkoitus.
- Veturitalli jää golf-seuran käytöstä pois ja yhtiö rakentaa seuralle uuden rakennuksen.
- Kerrosalan osoittaminen alueella ei ole kovin merkityksellistä.

- Jyrinmäentiellä kulkee sähkölinja, jonka Outokummun Energia on siirtämässä uuden tien varteen.
- Pohjakartan rajaus loppuu asemakaavan reunaan, mikä vähän häiritsee.
- Vaikka kaavassa ei olisi vesistöjä, ei vesistöluvan tarve poistu.

16.12.2022

6 Jatkotoimenpiteet

- Kaupunki käy Swecon kanssa alustavaa kaavaluonnosta läpi, jonka jälkeen alustava luonnos toimitetaan P-Karjalan ELY-keskukselle alustaville kommentteille. Samassa yhteydessä pohditaan lisäselvitystarvetta viitasammakkoa ja lepakkoja koskien.
- Työneuvottelu rakennetusta kulttuuriympäristöstä järjestetään Outokummun kaupungin tai konsultin toimesta. (Museovirastolta Laura Tuominen mukaan)

7 Kokouksen päättäminen

- Kokous päätettiin klo 12.30.

Muistion vakuudeksi,

Maritta Heinilä

Maankäytön osastopäällikkö, arkkitehti YKS-506

Sweco Finland Oy

Tarkistanut:

Pasi Vierimaa, Sweco

Jukka Ropponen, Outokumpu

Henri Heikura, ELY

Nina Rissanen, ELY

Juha-Pekka Vartiainen, ELY